

پژوهشگر واقعی هیچگاه نباید ساده انگارانه، شتابزده و بدون مطالعه اکتشافی دست به تهیه طرح بزند زیرا این امر به شدت از اعتبار علمی او می‌کاهد؛ بنابراین با مطالعه اولیه، مشورت با صاحب نظران و سپس بررسی دقیق منابع اقدام به تهیه طرح نامه نماید.

در نگارش طرح نامه از پرداختن به مقدمات و افق‌های دور در متن تحقیق دوری کرده و به اصل مطلب با فضاسازی مناسب و کوتاه پردازد.

محقق باید سؤالات اصلی و فرعی را به خوبی طراحی کرده سپس به پاسخگویی دقیق آن‌ها پردازد.

منبع‌شناسی دقیق، مستند و متقن از ضروریات انجام تحقیق است و بیش از نیمی از کار تحقیقی است و انجام پژوهش را تسهیل می‌کند. مراجعه به منابع و مطالعه اکتشافی برای تهیه طرح نامه تحقیق از اصول اولیه پژوهشی است.

باید دانست که در عصر فن‌آوری و ارتباطات قرار داریم و اساساً محتوای هیچ تحقیق و نوشته‌ای بر کسی پوشیده نمی‌ماند؛ بنابراین در برداشت مطالب یا استفاده از هندسه تحقیقی دیگران باید کاملاً شفاف باشیم. چه بسا بعدها با ادعای نویسندگان مواجه خواهیم شد. پژوهشگر باید امانت‌داری لازم را مراعات کرده و مستندسازی نماید، در غیر این صورت هرگونه مسئولیت‌های آتی و پاسخگویی اخلاقی و قانونی، متوجه او خواهد بود.

توجه داشته باشیم که بدون تحقیق و تفحص، نام کتاب، مقاله یا پایان‌نامه‌ای را در منبع تحقیق (طرح نامه) درج کردن و در آینده آگاهی یافتن از اینکه اساساً در آن اثر مطلبی در راستای موضوع تحقیق وجود نداشته، صداقت طراح را مورد خدشه قرار خواهد داد.

پژوهشگران تنها به یافته‌ها و دستاوردهای دیگران بسنده نکنند، بلکه با بازنگری و مهندسی فکری جدید، در پی طرحی نو و به دست آوردن یافته‌های نوین باشند و به خلق ایده‌ای جدید روی آورند.

بدون مطالعه اکتشافی و فهم و پیچیدگی‌های موضوع و جوانب آن در طرح نویسی تنها به عبارت پردازی و لفاظی تهی از محتوا بسنده نشود.

پی‌جویی کردن عناوین مرتبط با تحقیق در منابع مختلف اعم از سایت‌ها و کتابخانه ملی برای منبع‌یابی در سه حیطه مقالات، پایان‌نامه‌ها و کتاب‌ها در منبع‌شناسی حائز اهمیت است و باید دقیقاً در منبع‌شناسی این سه حیطه از هم تفکیک و منابع آن ذکر گردد.

توصیه می‌شود به منابع مستقیم و مربوط به مسئله‌ی پژوهش با همان عنوان مراجعه شود و از آوردن کتاب‌های عام و کلی پرهیز گردد؛ مانند ذکر «المیزان»، «وسائل الشیعه» یا هر کتاب مرجع دیگر؛ اگر هم به کتاب‌های مرجع، رجوع مستقیم می‌شود قسمت یا فصل مورد نظر که در ارتباط با موضوع است ذکر گردد.

محقق باید از ابتدا بداند به دنبال حل چه مشکل یا مسئله‌ای است و دیگران چه تلاشی در رابطه با موضوع داشته اند، آیا تحقیق او جدید است و نگاه تازه‌ای به موضوع دارد؟ در پایان بررسی کند که آیا به سؤالات یا اهداف از پیش تعیین شده دست یافته است؟ اگر دست یافته چه مطالبی هستند و آنها را در نتیجه-گیری بیان نماید.

چنانچه با تسامح و کوتاهی پژوهشی، طرح یا نوشته‌ای آماده و ارایه گردد، در حقیقت اولین خدشه علمی متوجه خود پژوهشگر و اساتید راهنما خواهد شد.

رعایت شاخصه‌های یک اثر فاخر:

متفاوت بودن از آثار دیگران (نویسنده باید بداند کار تحقیقی او چه زاویه‌ای را در نظر گرفته که متفاوت از دیگر آثار است و این را در ضرورت انجام تحقیق بنویسد).

نوآورانه و پژوهشگرانه بودن همراه با تحلیل و تبیین؛

باز نمودن زوایا و افق‌های جدید در تحقیق؛

تکراری نبودن و آغاز نمودن از نقطه‌ای که دیگران به انجام رسانده‌اند.

منبع: <http://pooyesh.whc.ir>